ISSN-2320-4494
RNI No.MAHAUL03008/13/2012-TC
Impact Factor : 2.7286

POWER OF KNOWLEDGE

An International Multilingual Quarterly Peer Review Refereed Research Journal

SPECIAL ISSUE
IV JAN. 2021

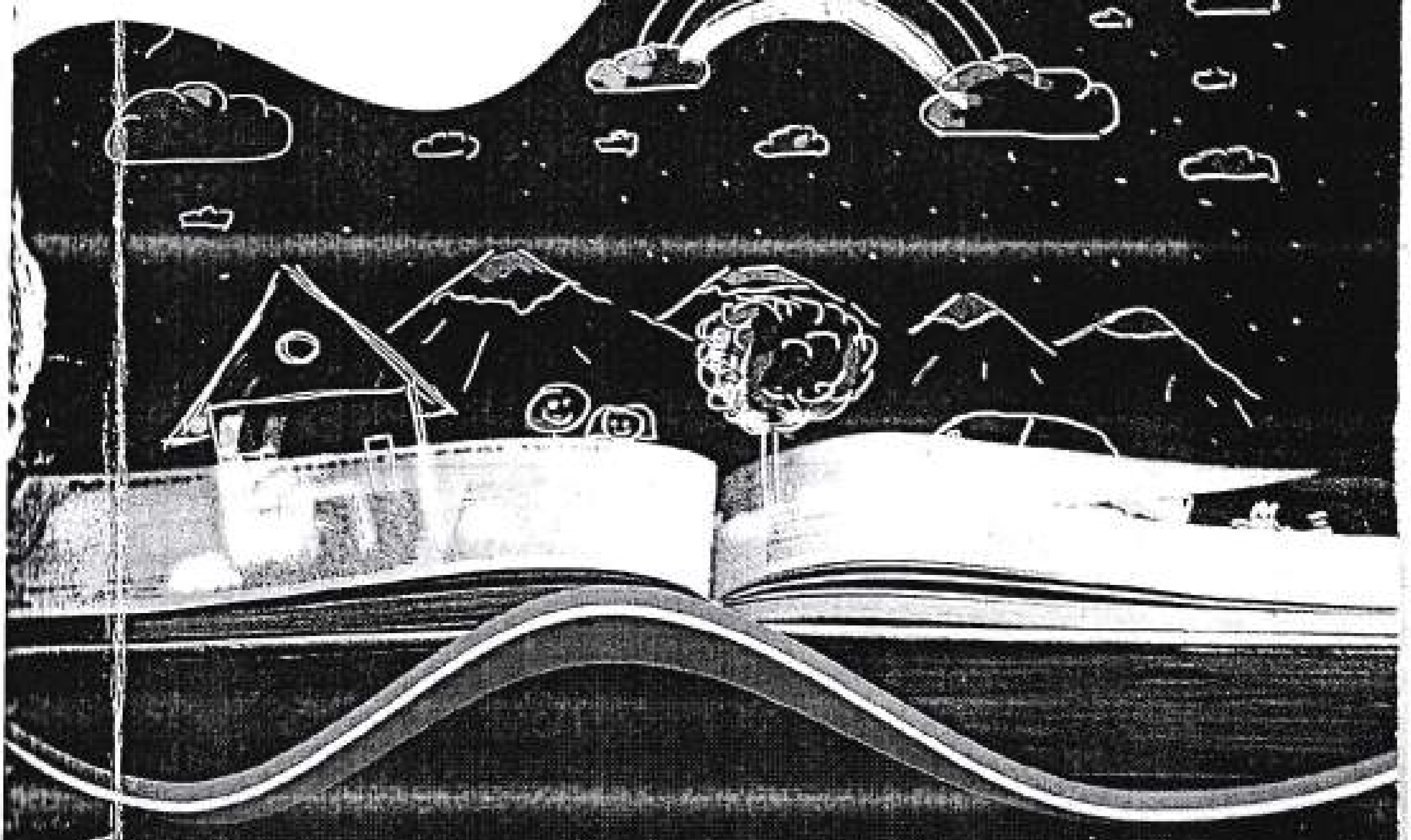

ARTS | COMMERCE
SCIENCE | AGRICULTURE
EDUCATION | MANAGEMENT
MEDICAL | ENGINEERING & IT | LAW
PHARMACY | PHYSICAL EDUCATION
SOCIAL SCIENCE | JOURNALISM
MUSIC | LIBRARY SCIENCE |

www.powerofknowledge.co.in
E-mail : powerofknowledge3@gmail.com
Editor
Professor Dr.Sadashiv H. Sarkate

Power of Knowledge Peer Review Journal, January Special Issue:IV 2021 ISSN 2320-4494 Impact factor 2.7286

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	प्रकरण	संशोधक	पृष्ठ क्र.
1	Indian Sensibility in Nissim Ezekiel's Poetry	Dr. S.L.Wankhede	1-4
2	Science : The Source To Achieve Utopian Reality	Pawar Sharad Subhashrao Dr. Swapna C. Vyawahare	5-9
3	Foresight of Maharaja Sayajirao Gaekwad Regarding Education and Social Reforms Reflected in his Speeches and Addresses	Dr. Sunanda S. Shelake	10-13
4	Problems And Prospects Of Scheduled Tribes In Maharashtra	Mr. Tukaram Bhivsen Jadhav	14-17
5	The Status Of Issue Rights To Education During Covid-19 Pandemic	Prof. Dr. Dattatraya S. Tambe	18-24
6	Impact of Goods and Services Tax on Indian Economy	Bhurke Gajanan Amruta	25-27
7	Maharashtrian Folk Music	Mr.Prashant V. Nandanvare	28-30
8	Importance of Cycling	Sathe Sanjay Sadashiv	31-32
9	Peasants Movement in India an Economical Approach	Prof. Dr. Sawargaonkar Shankar Laxmanrao	33-37
10	Spots and Economy	Thorat Sainath Dattatray	38-40
11	Benefits of Yoga for College Going Youth	Lt.Dr.Nirajkumar N. Uplanchwar	41-43
12	महात्मा जोतिबा फुले यांचे स्त्री विषयक विचार व कार्य	श्री.अय्युबखान समशेरखान पठाण	44-46
13	महात्मा गांधी यांच्या विषयी प्रासंगिकता	डॉ.डिगोळे बालाजी विठ्ठलराव	47-54
14	आदिवासी साहित्यातील स्त्री दर्शन	डॉ.के.एन.सोनवणे	55-61
15	जात्यावरील आईवडील विषयक ओवीगीतातील दर्शन	डॉ.सुशीलप्रकाश चिमोरे	62-66
16	'आठवणीचे पक्षी' मधील प्र.ई. चे व्यक्तिचित्र	डॉ. अविनाश श. घोबे	67-71
17	आदिवासी आयकॉन्स : स्वरूप व आकलन	डॉ. व्ही.एस. केदारी	72-74
18	सत्यशोधक जलशाचे प्रयोजन आणि आशय	प्रा.डॉ.बाळासाहेब गावडे	75-77
19	आई विषयक कवितेतून नीतिमूल्यांची उधळण	प्रा.डॉ. संजय बाबुराव खाडप	78-81
20	वामन कर्डक यांच्या लोकगीतातील परीवर्तनवादी अविष्कार रूपे	प्रा.डॉ. लहू दिगंबर वाघमारे	82-89
21	बहिणाबाई चौधरी यांच्या कवितेतील स्त्रीजीवन	श्री. मधुकर बालासाहेब जाधव	90-91
22	"अशोक कौतिक कोळी आणि त्यांचे काव्य लेखन"	प्रा. डॉ. राजीव वैजनाथराव यशवंते पालंचेवार पोतन्ना गंगन्ना	92-95
23	नवदोत्तर आदिवासी कादंबरीतील स्त्री शोषणाचे आकलन	डॉ. राजेंद्र ठाकरे श्री. अनिल मोतीलाल वळवी	96-101
24	महाराष्ट्राच्या लोकसंस्कृतीत शाहीर विठ्ठल उमप व इतर काही लोककलावंतांची योगदाने	संजय साहेबराव जाधव	102-107
25	संत साहित्यातील 'भारुड' वाङ्मय संकल्पना	सुभाष भगवान देशमुख	108-112

Co-ordinator
IQAC
Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Purna (Jn) Dist. Parbhani - 431511 (M.S.)

Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya Purna Estd. 1963

PRINCIPAL
Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya,
Purna (Jn.) Dist.Parbhani

आपल्यासमोर अनेक प्रश्न निर्माण करणाऱ्या आहेत. या कवितासंग्रहाबद्दल ना. धों. महानोर लिहतात, ''राजकारणानं स्वातंत्र्योत्तर आशा आकांक्षांनी सुखसमृध्दी नंदि... कल्पना सगळ्यांची होती– आहे. तिची फारच थोडी पुर्तता झाली. खेडी, माणसं ... मोडून प्रदुषित केली. त्यांच्या भोवती जनमन फिरवीत ठेवलं. शेतीला, पाण्याला, ... खरा आधार पाहिजे तेवढा साठ वर्षात मिळालेला नाही. निष्पर्ण झाडासारखा गाव... समाज एकटा–भिंगुळवाना होत आहे. याचं सरळ खानदेशी भाषेत बोलणारी ही 'गाव... कविता' आहे.''[३] अशोक कोळींनी हे कवितासंग्रह आपल्या गावास समर्पित केले ...

अशोक कोळी यांचे 'माझ्या गावाला जाऊ' हे पहिलेच बालकाव्यसंग्रह ... जानेवारी २००० ला वीणा प्रकाशन, जळगांव यांनी हा काव्यसंग्रह प्रकाशित केला ... कवी अशोक कोळी यांनी हा काव्यसंग्रह आपले वडिल श्री कौतिकराव व आई ... अंजनाबाई यांच्या चरणी अर्पण केले आहे. अशोक कोळी स्वतः प्राथमिक शि... असल्यामुळे मुलांचे मानसशास्त्र त्यांना चांगलेच माहित आहे. लहान मुलांच्या आवडी–निव... त्यांचा कल लक्षात घेऊन या बालकाव्यसंग्रहातील कवितांची रचना केलेली आहे. काव्यसंग्रहाच्या सुरूवातीलाच अशोक कोळी बालमित्रांना उद्देशुन म्हणतात, 'मुलं ... मुक्तपणे गावं, त्यांनी निसर्ग अनुभवावा असच मला वाटतं, या पुस्तकातील रचना तुम... भावविश्वात नक्कीच भर घालतील असा मला विश्वास वाटतो.''[४] मुलांना काय वाचाय... द्यावे ?? असा प्रश्न बहुतांश पालकवर्गाला पडत असतो. या प्रश्नाचं उत्तर मात्र बालवाङ्मय... सापडते. या काव्यसंग्रहाची निर्मिती करताना अशा प्रश्नांची उत्तरे देण्याचा प्रयत्न अशो... कोळींनी केल्याचे दिसते.

या काव्यसंग्रहाविषयी महाराष्ट्र साहित्य परिषद शाखा जळगावचे अध्यक्ष श्री. ना... शिरसाळे म्हणतात,

''रानाची लेकरं कधी न भांडती
बंधुत्वाने वागा आम्हास सांगती

अशी संस्कारक्षमताही या कवितेत आहे. त्यातील गेयतेमुळे ओठावर अशा ... राहतील यात शंका नाही. शेत, रान पाहिलेल्या मुलांना यातील कल्पणा रम्यता स... अवगत होईल पण ज्यांनी ते पाहिले नाही, त्यांना शेताचं, रानाचं रम्य दर्शन होई... खेळकरपणा या कवितेचा स्थायीभाव असून तो आनंद देणारा .तीशील भावसुध्दा आहे... अशोक कोळींच्या या बालकाव्यसंग्रहात एकूण चोवीस कविता असून त्यातून निसर्गाचे द... घडते. महात्मा गांधी म्हणत 'खेड्याकडे चला' पण अशोक कोळी म्हणतात 'निसर्गा... चला' निसर्गातील आल्हाददायक वातावरणात मनसोक्त विहार करू या.

'वाघूरचं पाणी' हे अशोक कोळी यांचे दुसरे बालकवितासंग्रह आहे. सदर... बालकवितासंग्रह 'गाव प्रकाशन' औरंगाबाद यांनी प्रकाशित केले आहे. हे बालकविता... असल्याने सचित्र आहे. 'सरदार' यांनी कवितांना अनुरूप अशी आकर्षक चित्रांची स... केली आहे. या कवितासंग्रहात ऐकूण चोवीस कविता असून ते वेगवेगळ्या विषयांना स... करणारे आहेत. बालकवितासंग्रह असल्यामुळे छपाई व रंगसंगती आकर्षक असून मुल... लक्ष वेधून घेणारे आहे. 'वाघूरचं पाणी' या बालकवितासंग्रहाला भारत विद्यालय, बुल... ...मार्फत ०१५ मध्ये बालवाङ्मय ... व मराठी बालकुमार साहित्य सभा, कोल्हा...

Co-ordinator
IQAC
Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya

झाला. १ मे १९६० रोजी महाराष्ट्र राज्याची स्थापणा झाली. शिक्षणाचा प्रचार, प्रसार ग्रामीण भागात झाला. ग्रामीण साहित्याच्या चळवळीमुळे ग्रामीण कवी अंतर्मुख झाले. या सर्व घटना ग्रामीण कवितेच्या परिवर्तनासाठी कारणीभूत आहेत.

'हिरवे जग', 'मळ्याचे माती', या काव्यसंग्रहातून आनंद यादव यांनी ग्रामीण वास्तव जीवन ख--याखु--या ग्रामीण बोलीतून, कवितेतून शब्दबध्द केले. माध्यमिक शिक्षण घेत असताना ग्रामीण साहित्याचे वाचन करताना या साहित्यातून केलेले खेड्यचे चित्रण खरेखुरे नसून ते कसे खोटे आहे याची प्रचिती आनंद यादव यांना आली. त्यांनी या प्रेरणेतून सत्यनिष्ठ, खरे ग्रामीण जीवनाचे दर्शन ग्रामीण कवितेतून घडविले. आनंद यादव यांनी ग्रामीण कवितेतून कष्टकरी, शेतक--यांची सुख दुरूखे व्यक्त केली. त्यांच्या कवितेपासूनच ग्रामीण कवितेला वेगळेपण मिळाले. ग्रामीण कवितेचे एकूण चित्र बदलून गेले. असे असले तरी तत्पूर्वीच्या कवितेसंदर्भात डॉ. आनंद यादव म्हणतात की, ''मूठभर उच्चवर्णियांच्या सामाजिक.ष्टच अत्यंत मर्यादित अशा जाणिवकक्षेतच ते जाणिवेच्या .ष्टीने घोटाळत होते. डॉ. केतकरांच्या भाषेत बोलावयाचे तर पुण्याच्या सदाशिव पेठेतच त्याचा आशय होता. बाकीच्या सर्व मराठी समाज आणि या समाजाच्या जाणिवा या पेठेच्या बाहेरच्या होत्या.''[१]

अशोक कोळी यांचे काव्य ग्रामीण जीवनाचा वेध घेणारे असून, त्यांच्या कवितेमधून अस्सल ग्रामीण जीवनाची अनुभूती मिळते. अशोक कोळी यांनी कवितेत आपली बोलीभाषा वापरून त्यात जिवंतपणा आलेला आहे.

विषय विवेचन :

अशोक कोळी हे मराठी रसिकांना कथाकार आणि कादंबरीकार म्हणून जितके परिचित आहेत, तितकेच ते एक कवी म्हणून परिचित नाहीत. 'कूड' कथासंग्रहाने अशोक कोळींना साहित्य क्षेत्रात मानाचे स्थान मिळवून दिले. अनेक साहित्यकांनी त्यांच्याकडून साहित्यक्षेत्रात विपूल लेखनाची अपेक्षा व्यक्त केली. कथा आणि कादंबरी यांचे कथानक लिहता लिहता त्यांचे कवीमन जागृत झाले आणि त्या जागृत अवस्थेची परिणिती म्हणजे त्यांच्या तीन कथासंग्रह होत.

'गावाकडल्या कविता' या काव्यसंग्रहात एकूण बावन्न कविता असून त्यातून आपल्याला सामान्य माणूस भेटतो.

अशोक कोळींच्या कवितेचा एक विशेष म्हणजे त्यांच्या कवितेत त्यांचे खाजगी जीवन सहसा व्यक्त होत नाही. त्यांची कविता 'मी मग्न' नाही. कथा कादंब--यामधून येणारे प्रसंग अनेकदा त्यांच्या खाजगी आयुष्याशी निगडीत असतात. पण कवितेबाबत तसे म्हणता येणार नाही. त्यांच्या कवितेतून समाजाचे आणि शेतकरी वर्गाचे दुरूखच अधिक आकार घेताना दिसते. त्यांच्या कथा--कादंब--यामधून जो भाव व्यक्त होतो, तोच भाव त्यांच्या कवितेतूनही व्यक्त होताना दिसतो. पिंड कथेचा असला, तरी त्यांच्या कवितेतून त्यांचे कवीमन जाणवते.

'गावाकडल्या कविता' या काव्यसंग्रहातील कविता वाचल्यानंतर त्या एका नवोदित कवीने लिहले आहे असे कुठेही जाणवत नाही. काव्यसंग्रहातील कविता छोट्या--छोट्या आहेत. काही कविता तर अगदी पाच सहा [illegible] आहेत य पण असे असले तरी त्या [illegible] कविता सहज [illegible] वाटतात [illegible] तरी नेमके अर्थ सूचित करणा--या आहेत.

PRINCIPAL
Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Purna (Jn.) Dist.Parbhani

Co-ordinator

या मार्फत २०१५ मध्ये उत्कृष्ट बालवाङ्मय पुरस्कार असे दोन पुरस्काराने सन्मानित ण्यात आले. तसेच या कवितासंग्रहातील 'धुळपेरणी' आणि 'हिंमत द्या थोडी' या कविता ळभारती पाठ्यपुस्तकात अनुक्रमे इयत्ता ४ थी व इयत्ता ६ वी साठी अभ्यासक्रमात समाविष्ठ ण्यात आली. यावरून अशोक कोळींचे बालकविता लेखनाचा दर्जा आपल्याला समजते. शोक कोळींच्या या बालकविता संदर्भात प्रकाशक लिहतात, ''डोंगराच्या कपारीआडून झा एखादा झरा उचंबळून यावा तशी ही कविता अवतरते. झ-याच्या पाण्यातील तळता, सहज तरलता तीत आहे, ती स्वच्छंदी, सुंदर, आल्हाददायक, डौलदार व दमधुरही आहे.''[६]

बालकवितासंग्रहाची सुरूवातच अशोक कोळींनी मातृभाषेशी सबंधीत कवितेने केले आहे. मराठी भाषेचा आपल्याच माणसांच्या हातून होणारी दैना 'माय मराठी' या कवितेतून यक्त केले आहे. अशोक कोळी यांचे तीनही काव्यसंग्रह अतिशय बोलके असून, त्यातून यांनी आपल्या गावाकडच्या आठवणी, ग्रामीण भागातील परिस्थिती, गावातील राजकारण, गावातील निसर्ग, बालकांचे अनुभवविश्व, शेतक-यांची व्यथा अशा वेगवेगळ्या विषयावर त्यांनी प्रकाश टाकला आहे.

निष्कर्ष :

१. अस्सल ग्रामीण भागाचे चित्रण करणारे कविता आहेत.
२. ग्रामीण भागातील वास्तव चित्र वाचकांच्या डोळ्यासमोर उभे होते.
३. बालकवितासंग्रहातील कविता वाचकांना आपल्या बालपणीचे आठवण करून देणारे आहेत.
४. कवितेच्या माध्यमातून मराठी भाषेचे होणारे पतन, नदीचे प्रदुषण, वृक्ष तोड, व्यसनाधिनता, गर्भहत्या असे विषय हाताळल्यामुळे त्यातून कवीची सामाजिक संवेदनशिलता दिसून येते.
५. आपली बोलीभाषा, आपला प्रदेश याविषयी असलेला प्रेमभाव दिसून येतो.

संदर्भसुची:

१. डॉ. अ. ना. देशपांडे : 'आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास', व्हिनस प्रकाशन, पुणे (१९५४), पुभु. १९७७.
२. डॉ. आनंद यादव: ग्रामीणता : साहित्य आणि वास्तव.
३. अशोक कौतिक कोळी : 'गावाकडल्या कविता' मलपृष्ठ, ना. धो. महानोर.
४. अशोक कौतिक कोळी : 'माझ्या गावाला जाऊ', विणा प्रकाशन, जळगांव प्रकाशन दिनांक ०१/०१/२०००.
५. अशोक कौतिक कोळी : 'माझ्या गावाला जाऊ', सहज ओळख, नारायण शिरसाळे, जळगांव.
६.. अशोक कौतिक कोळी : 'वाघूरचं पाणी' सरदार जाधव, मलपृष्ठ.

Coordinator
IQAC
Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Purna (Jn) Dist. Parbhani - 431511 (M.S.)

PRINCIPAL
Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Purna (Jn.) Dist.Parbhani